

Lastentarhanopettajakoulutuksen 120-vuotinen taival!

Varhaiskasvatusta koskevat haasteet ovat vaihtuneet vuosikymmenten myötä, mutta edelleen lastentarhanopettajakoulutus on turvaamassa kasvatuksellista tasa-arvoa ja hyvinvointia suomalaisille alle kouluikäisille lapsille.

Hanna Rothman ja Elisabeth Alander toivat Friedrich Fröbelin pedagogiikkaan perustuvan lastentarha-
aatteen Suomeen 1880-luvun lopulla ja lastentarhanopettajakoulutuksen taival alkoi syyskuussa 1892 heidän
perustamansa Sörnäisten kansanlastentarhan yhteydessä. Koulutuksen tehtävänä oli vastata sellaisin
yhteiskunnallisiin haasteisiin kuten kaupungistumisen ja teollistumisen aiheuttamien sosiaalisten ongelmien
vähentämiseen ja jopa estämiseen.

Lastentarhanopettajakoulutuksen alkuvuosikymmeninä tarkoituksena oli antaa oppilaille käytännöllis-
teoreettiset valmiudet, jotta he pystyisivät itsenäisesti työskentelemään lastentarhoissa opettajina, johtajina
ja perustamaan uusia lastentarhoja. Varhaiskasvatustyötä ohjasi julkilausumaton kokemustieto ja oma
tuntuma asioihin, niinpä koulutusta leimasi vuosikymmeniä vahva käytännön harjoittelun osuus. Koulutus
säilyi varsin samankaltaisena aina 1960-luvulle asti, vaikka 1950-luvulla koulutuksessa alettiin painottaa
aiempaa enemmän psykologis-pedagogisia opintoja. Samalla, kun koulutuksen perusta ja sisältö säilyivät
varsin muuttumattomina, niin lastentarhojen ja sen myötä lastentarhanopettajien tarve kasvoi etenkin
toisen maailmansodan jälkeen. Jyväskylään perustettiin 1947 Ebeneserin seminaariosasto, joka itsenäistyi
1965. Tampereen lastentarhaseminaarissa koulutus alkoi 1955, ruotsinkielinen koulutus Pietarsaaressa 1958
sekä Oulun Lastentarhaseminaarissa 1968.

1970-luvulla tapahtuneita suuria varhaiskasvatustyön muutoksia edelsi edellisen vuosikymmenen
loppupuolella alkaneet vaatimukset yhteiskunnallisesta tasa-arvosta ja oikeudenmukaisuudesta. Etenkin
naisten työelämään osallistumisen kasvu vaikutti päivähoitolain (1973) laatimiseen ja määrällisen
päivähoidon lisääntymiseen. Tarve lisätä lastentarhanopettajakoulutukseen otettavien opiskelijoiden määrää
kasvoi. Valmistuvien lastentarhanopettajien määrä nousikin kymmenessä vuodessa kymmenkertaiseksi.
Koulutuksessa alkoi korostua sekä sisältöalueiden tuntemus että työtehtäviin kohdistuvan ammattikohtaisen
identiteetin vahvistaminen. 1970-luvulla koulutukseen tuli myös kasvatustiede tieteenalana ja opiskelijat
alkoivat suorittaa siitä yliopistollista approbatur-arvosanaa. Vuonna 1973 alkoi kokeilu-
uudenmuotoinen lastentarhanopettajakoulutus Jyväskylän ja Joensuun yliopistojen yhteydessä, syksyllä
1974 myös Kajaanin, Rauman, Savonlinnan ja Turun opettajankoulutusyksiköissä. Vuonna 1977
lastentarhanopettajakoulutuksen valtiollistettiin ja ne muuttuivat lastentarhanopettajaopistoiksi.

Lastentarhanopettajakoulutus pidennettiin vuonna 1983 kolmivuotiseksi. Koulutuksen keskeisiksi sisällöiksi
nousivat lastentarhanopettajan yksilölliseen kasvuun tähtäävät, yleishumanistiset opinnot. Käytännöllisessä
opetuksessa oli keskeistä yksilökohtaisten vuorovaikutustaitojen harjaannuttaminen. Varhaiskasvatuksen
yhteiskunnallisten tehtävien lisääntyessä ja ongelmatilanteiden monimutkaistuessa 1990-luvulla koulutus
kehittyi teoreettisesti ja käytännöllisesti hallitun varhaiskasvatustyön asiantuntijoiden kouluttamiseen.
Koulutuksen sisältöinä nousivat nyt keskeisiksi vankka teoreettinen tietämys lapsen kasvusta, kehityksestä ja
oppimisesta ja niiden ehdoista sekä tieto yhteiskunnallisesta todellisuudesta. Koulutuksen kehittämisen
myötä syntyi edelleen painetta vahvemmin kasvatustieteelliseen, psykologiseen ja yhteiskunnalliseen
tietoon perustuvan lastentarhanopettajakoulutuksen kehittämisestä.

1980-luvulla alkoivat vaatimukset eriasteisen opettajankoulutuksen yhtenäisyydestä vahvistua. Vuonna 1991
Opetusministerin asettama Lastentarhanopettajien yliopistokoulutuksen työryhmä sai tehtäväkseen
selvittää mahdollisuudet lastentarhanopettajakoulutuksen järjestämisestä yliopistoissa tapahtuvaksi 3-
vuotiseksi korkeakoulututkinnoksi. Työryhmä korosti lausunnossaan, että lastentarhanopettajan ammatti on
ennen kaikkea kasvatus- ja opetusalan ammatti. Vuonna 1995 koulutus siirrettiin vihdoin yliopistojen

alaisuuteen muun opettajankoulutuksen yhteyteen ja lastentarhanopettajan tutkinto muuttui kandidaattitasoiseksi antaen mahdollisuuden jatkaa ylempään korkeakoulututkintoon ja tohtoriopintoihin.

Näkemyks koulutuksen tehtävästä on leimannut lastentarhanopettajakoulutuksen pitkän taipaleen aikana keskustelua lastentarhojen ja sittemmin päiväkotien ja lastentarhanopettajakoulutuksen asemasta suhteessa julkiseen kasvatukseen ja koulutusjärjestelmään. Kun lastentarhat vuonna 1924 lastentarhat siirrettiin kokonaisuudessaan pois kouluhallituksesta sosiaaliministeriön lastensuojelutoimiston alaisuuteen, niin tuo siirtymä merkitsi samalla lastentarhatyön lastensuojelullisten piirteiden vahvistumista. Tämä irtiotto edesauttoi 1990-luvulla vakiintuneen suomalainen Educare-mallin kehittymistä. Malli tarkoittaa sitä, että saman järjestelmän on tarkoitus sekä opettaa että tarjota lapselle päivähoitopaikka eli tarjota sosiaalipalvelua. Yhteiskunnallisena tehtävänä on mallissa painottunut ”care” eli hoito, nimenomaan hoitopaikka lapselle vanhempien työssä olon aikana. Kasvatus ja opetus varhaiskasvatukseen tavoitteina ja sisältöinä ovat päätöksen teossa olleet toissijaisia, vaikka lastentarhanopettajat ja –koulutus ovat asiaa tuoneet esiin ja korostaneet jokaisen lapsen oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Viime vuosikymmenenä on alettu myös päätöksentekijöiden taholla kyseenalaistaa varhaiskasvatustyön sosiaalipedagogista painotusta yksipuolisena näkemyksenä. Siitä ovat osoituksena varhaiskasvatukseen hallinnon siirto opetusministeriön alaisuuteen ja varhaiskasvatustlain uudistaminen tämän hallituskauden aikana. Nämä ovat merkittäviä virstanpylväitä myös lastentarhanopettajankoulutuksen kannalta.

Yliopistonlehtori Annu Brotherus, annu.brotherus@helsinki.fi, 120-vuotisjuhlatoimikunnan vetäjä